

**A. BİCAN
ERCİLASUN**

KÖKTÜRK HARFLERİ

Avrupa Hunları da Köktürk Harfleri kullanmıştı

Ahmet Bican Ercilasun

Hollanda’da yaşayan kitabe uzmanı bir Türk var: Mehmet Tütüncü. Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Balkanlarda bulunan Arap harfli Türkçe ve Arapça pek çok kitabeyi yayımladı. Tütüncü bir de ilmî dergi çıkarıyor: *International Journal of Turkology*. İşte bu derginin 14. sayısında (Eylül 2021) çok önemli bir makale çıktı: “Suriye’de Bulunan Sura Oyma Yazıtı”.

Makalenin yazarı Cengiz Saltaoğlu yazıt hakkında şu bilgileri veriyor:

Sura yazıtı, Rakka şehrinin 22 kilometre batısındaki Sura antik kentinde, bir bina kalıntısı içinde bulunmuştur. M.S. 1.-8. yüzyıllar arasına tarihlenen kalıntıdaki bir sütun üzerinde runik harflerle yazılmış, 22 işaretten oluşan, bir satırlık metin vardır. *Semitica et Classica* dergisinin 9. cildinde Ali Othman ve Maria Gorea tarafından yayımlanan bir makale ile yazıt, resimleri ve çizimleriyle birlikte bilim dünyasına tanıtılmıştır. Yazıtı eski Anadolu yazılarıyla karşılaştıran ve Runik yazı uzmanlarına da danışan yazarlar, sütun üzerindeki yazının Orhun ve Yenisey yazıtlarına benzediği sonucuna varmışlardır. Köktürk harfli yazıtların önemli uzmanlarından biri olan İgor Kızlasov da 2018’de bir makale yayımlamış, yazının runik harflerle yazılmış Türkçe bir metin olduğunu kabul etmiş fakat yazıtın, 8. yüzyılda “Güney Sibirya’daki Sayan-Altay dağlarından” Orta Fırat bölgesine gelen Manici bir hacı adayına ait olabileceğini ileri sürmüştür.

Bu bilgileri verdikten sonra Saltaoğlu yazıttaki metni Türkçe olarak şöyle okur ve anlamlandırır:

(i)g kenç : ap(a) kurçik : sal arangı : êênç ug(a) “Ah genç Apa Kurçik, bırak kendini tabuttaki huzurlu uykuya / dinlen tabuttaki huzurlu uykuda!”

Okuyuşun bir iki noktasında farklı düşünsem de genel olarak Saltaoğlu’nun metni Türkçe okuyuşu doğrudur. Yazıttaki en önemli nokta, **Kurçik** kişi adıdır.

Saltaoğlu Kurçik kelimesini, “395-396 arasında Kafkaslar yoluyla Doğu Anadolu üzerinden ilerleyip bütün Suriye’nin de ele geçirildiği, yaklaşık iki yıl süreli Hun akınları ve işgaline önderlik eden Hun komutanlarından biri” olan Koursich ile aynı kabul etmiştir.

Konunun uzmanları Hunların 395 seferini ve bu seferin Kursik ve Basık adlı komutanlarını çok iyi bilirler. Bizans kaynaklarındaki Türkçe kelimelerin en büyük uzmanı olan Macar bilgini Moravcsik de Hunların 395 seferiyle ilgili kaynakları vermiştir.

Ben de yazıtı, Cengiz Saltaoğlu’nun okuyuşundan bir iki küçük farkla şöyle okudum ve anlamlandırdım:

(i)g kenç : Ap(a) Kurçik! : Sal arangı : enç ug! “Ah genç Apa Kurçik! Sal lahitteki huzurlu uykuyu!”

Sal- fiili çok anlamı olan bir kelimedir. Eski Türkçede “koymak, götürmek” gibi anlamları da vardır. Burada “lahitteki huzurlu uykuyu götürmek” yani “huzur içinde uyumak” söz konusudur. Bugün de ölümlerin ardından “huzur içinde uyu, huzur içinde yat” diyoruz.

Sura yazıtı birkaç bakımdan önemlidir.

- 1. K c k de olsa Avrupa Hunlarından kalma tek metindir ve bu metin Avrupa Hunlarının Türk olduğunu, Türkçe konuğuğunu gösterir.**
- 2. Avrupa Hunlarının oyma (runik) yazıyı kullandıklarını ve bu yazıyla Türkçe yazdıklarını gösterir.**
- 3. M. . 4. yüzyıldaki Sakalardan kalma Altın Elbiseli Adam yazıtı ile M.S. 7. yüzyıldaki Türk Kağanlığı ve aynı yüzyıldaki Tuna Bulgar Hanlığından kalan oyma yazılı metinler arasındaki 1.100 yıllık boğuğu kısmen dolduran önemli bir halkadır.**